

הצידה / א"נ גנסיך

I

בפעם הראשונה בא נחום חזר לאותו הבית היפה, אשר בקצה הרחוב השוקטה, לרגלי סיבה אחת טפילה, שלפרקים היא עולה על לבו והוא חוזר ושוכחה מיד. לתמהונו, פגש אז שם את שכנתו השמנה, העלמה חנה היליר, המשחקת תמיד בקול רם ולמקוטעים, שלא כדרך הטבע, ושם בא עמה גם בדברים בפעם הראשונה. אז דווקא לא שהה שם הרבה, כי היה לבו הפעם אל חלומותיו, והוא מיהר הביתה וכנפי אדרתו פזורות ולבו קודח והוא מחכה ליום מחר ואל העבודה הקבועה ואל החיים המלאים עניין, המתחילים לו בעיר הקטנה החדשה, אשר בחר לו לשבתו אחרי צאתו את וילנה. אולם למחרת דווקא היה יום עופרת עגום קצת ושמשות החלונות היו מזיעות והכתלים היו קודרים והתקרה נמוכה, והוא ישב עת רבה אל השולחן ולחיו על כפו ושפתיו בין שיניו, ופתאום נייעור וימצא לו תואנה, ויקח לו את שכנתו, ויחדיו הלכו לאותו הבית היפה אשר בקצה הרחוב השוקטה. בפעם הזאת מצא שם פנים חדשות לו לגמרי. בריחוק מקום קצת מהשולחן העגול ישב לו צעיר אחד עליו ישיבה שחציה תורפית ושתי ידיו היו מחליקות את ברכו הפשוטה באוויר והוא בעצמו מתנדנד פנים ואחור ומתלוצץ בהנאה והכול מצחקים לעומתו. אמנם שהה שם חגזר הפעם יותר; אבל מדי צאתו אל האולם היתה צהלת הצחוק שבחדר השני מפליאה אותו קצת, והיה מביט אל החלונות האפורים ונכנס ויושב שנית עם המסובים. לימים סר שמה שלישיית בעטיו של אותו צעיר גופא. הלה בא אליו בבוקר אחד ושהה אצלו קצת ופיטפט והתרועע לו והזמינו ללכת אתו אל רוזה. באותה שעה היה חגזר יודע כבר, כי שיח לו ושיג עם בנו היחיד של אחד מגבירי העיר הקטנה. והוא לבש את אדרתו, וזכר את פני רוזה היפים ואת גיחוכם החיוור והזך לנוגה הערפל של המנורה הפורשת צל, וחשב עוד הפעם בלבו, כי יודע הוא כבר ברור למדי, שכל האנשים הללו גם יחד זרים לו לגמרי. אחר הדברים האלה סר שמה עוד פעמים אחדות וראה את אידה, הגימנאזיסטה החיוורה, המכינה תמיד את שיעוריה בהתמדה, ואת מאניה, אחותה הבכירה ממנה, האקסטרנה המלאה אשר היתה באה ויוצאה לרגעים ומחפשת דבר-מה אגב איזו נהימת-זימרה מקוטעה, ואת רוזה לא מצא שם, או שהיה מוצא אותה יפה ומשחקת בחדווה מלבבת להלצותיו של אותו הצעיר העלז.

זה היה בתחילת האביב של אותה שנה, אשר אם האחיות הללו נפטרה ואביהן רבי שמחה-בֶּר הלך לו ה"גגבה" לערוב את מערבנו. בימים ההם ותיבת הנצרים הגדולה של חגזר, המלאה לה ספרים ו"כתבים" שונים, עומדת עדיין חבושה ליד פתח החדר, כמו שהביאה אתו מווילנה לפני שני שבועות, והוא בעצמו היה עוד עסוק לפרקים בקביעת דירתו. כי אמר אמר לכוונן את מצבו בעיר הקטנה הזאת, בשביל שתהא לו הרווחה להגשים את מחשבותיו הרבות, אשר חשב על העבודות הספרותיות אשר לפניו, ואולי גם ללכת אחרי כן למדינת הים, כאשר חשב מאז. בקרוב נפתחה אותה תיבה והתחילו לו ימי העבודה. ארבעה תלמידים היו לו, והוא היה חוזר על בתיים כל השעות שלפני הצהריים; ואחר חצות היום היתה לו עבודה מרובה בבית. באותו קיץ היה הולך ונדפס באחד-העיתונים העבריים מאמרו הגדול על הספרות היפה העברית עם שפעת ציטטים ממחברים שונים. מלבד זאת היה טרוד כל ימות הקיץ בייסוד אגודה ספרותית בעיר, אשר היתה משאת נפשו מאז, והיה ממנה גם בהכנת מאמרו השני, בשביל שיקבל אחרי כן את משפורתו בעד שניהם יחד. וכבר החל לחשוב מחשבות גם על דבר לכתו למועד תקופת הלימודים הבאה למדינת הים; אולם אחרי שקלא וטריא קטנה עם אותה מערכת בנוגע לעסקי ממונות, נתפררה לו טעות אחת קטנה, שהכבידה קצת את לבו, והוא ניגש לבחר ראשי פרקים של שורת המאמרים הגדולה, אשר היתה את נפשו לכתוב על קורות הספרות במאה האחרונה, וידיו היו מלאות עבודה. בבוא אחרי כן הסתיו, והוא, כשהוא מרוכס באדרתו המסורבלה ונעול בערדליו הגבוהים, היה לש פעמים אחדות ביום את חרוסת הרפיש של כיכר השוק, אז אמנם פגש את רוזה פעמים מספר ברחוב, אלא שבכל פעם היה עובר על פניה ויוצא לה ידי חובתו בהרכנת ראש גרידא. רק פעם אחת אירע לו לעבור אתה יחד מרחוב אל רחוב ונדע לו באותה שעה מפיה, כי היא... אמנם לא שהיא יודעת היטב, אבל היא מכירה "כך" את פֶּךְלֶ חֶבְרוֹ, מי שהיה בכאן מורה לפני שנים אחדות. היא היתה בימים ההם שוהה אצל דודה אשר בכפר והיתה באה הביתה רק לעתים רחוקות, וכך עלתה לה שפגשה באותו כרמל פעמים אחדות. חגזר סיפר לה, כי זה לו לכרמל שנתיים ימים ויותר לשבתו בכרכי הים והוא אינו יודע מה אתו, וכי בפעם האחרונה ראהו בוויילנה, בטרם צאתו את הארץ. באותו מעמד נודע לו עוד, כי אידה זו הקטנה היתה תלמידתו של חברו זה. ובערב היום ההוא היה חגזר יושב אל השולחן העגול, אשר באותו החדר היפה, שלא היה בו זה ימים רבים, ורוזה היתה עומדת אצלו, כשידה האחת נתונה על משענת כיסאו והשנית מוטלת על מפת-השולחן האדומה, ולנוגה ערפל של מנורה פורשת צל היו מסתכלים שניהם אל פני עלם אמיצים וטהורים, אשר נשקפו אליהם מתוך אלבום אחד יפה. פני חגזר, אשר בטרם שפתחה רוזה לפנייהם את האלבום השתטחה עליהם בת-שחוק קלה, היו עכשיו מרוכזים-נלהבים, ועיניו לא זזו משתי העיניים הגדולות והבטוחות-תמימות, אשר נשקפו אליו מתוך

התמונה שלפניו. הפנים הללו היו זרים לו כך ומוצצים כך את לבו, וצל צחוק הלעג, המזכיר דבר-מה וגוזר את הלב, זה הצל הדק, המרפרף ואובד מדי רגע בסתרי השפתיים הרעננות הללו, מרפרף באיזו ביטחת ניצחון חצופה ואובד מיד בעורמת חתול, באיזו כוונה ללגלג, צחוק זה הציק לנפשו, כקצה חלום שנשכח. אחרי כן חשב ומצא, כי התמונה הזאת נעשתה לפני שמונה שנים ועוד, ושמע את פטפוטיה של רוזה, אשר פיטפטה על כרמל זה, שהיה אוהב מאוד את אידה תלמידתו, הילדה הקטנה, שהיה מתקינה אז להכניסה אל הגימנאזיום, ועל התמונה הזאת, שלא אפשר כלל להכירנו על פיה, ועל מאניה אחותה, הבכירה מאידה לשתי שנים, אשר היתה תמיד, תמיד היתה מסתרת מפניו, הה-חה. לסוף היתה דממה עצבה ובערה המנורה ורתח הסאמובאר על כנו הצהוב וקלחו הרותחים לתוך כוסות, וחגור ישב דומם והסתכל אל מראה המנורה האחרת, זו שהצטיירה לו בשמשות השחורות והמגוהצות מחמת הלילה שברחוב. ובשעה העשירית בלילה היו ערדליו שוקעות בזו אחר זו בבצת הרחוב האפלה והזרה וגבו היה נטוי קצת קדימה, והוא חשב חליפות על החדר היפה ונוגהו המצל, ועל כרמל חברו ופניו הזרים, ועל רוזה הפיקחית ועיניה הטובות, ועל החיים היפים ומגילתם הנגולה. זכר רגע גם את לחישת הסתרים הגרויה, אשר קלטה אוזנו בפרוזדור האפל, בהיפנסו לשם עם דמדומי ערביים, לחישת הסתרים הזו, אשר היתה פותרת, כמדומה לו, שאלה בחשבון, ואת גניחת הייסורים החלשה, אשר רחשה אחריה, וחשב על מאניה המלאה ועיניה השחורות ועל אידה החלשה ופניה החיוריים. ובבואו הביתה, ניגש אל עבודתו בנהימת איזה זמר שובב.

מאז והלאה התחיל בא לשם תדיר. על פי רוב, בערב. רוזה היתה כפעם בפעם בודדת באותה שעה בחדרה הפהה והיתה מגיחה לקראתו מפינתה האפלה ומושיטה לו חרש את כפה הקטנה והטובה ומעלה את הנוגה המצל במנורה היפה. אחרי כן היו הפינות קודרות והפרחים הגבוהים מטושטשים, והשמשות שבינות לוילונות משחירות והשיחה שוקטה, תמימה וקולחת. שעה קלה לפני יציאתו משם היה קול צחוקו מצלצל אפילו ברמה מפרק לפרק. אותו הצעיר העלז לא היה נראה שם כמעט כל העת. אמנם סר לשם פעמים אחדות בחברת אחותו הבכירה והיו יושבים ומתלוצצים והולכים להם, וחגור נוכח אז לדעת, כי לשווא היו נראות לו הלצותיו בשפבר הימים לשורטות: אדרבה, הרי זה זהיר במאוד ואינו גרוע מכל הצעירים המצויים. על רוזה, שהיתה משתתפת אז בחידודים בתאוה קודחת מיוחדת, היה חושבה בהנאה, כי יש לה די רעל והלצותיה יוצאות חיות כל כך ומפרפסות וקולעות. אלא שכל הדבר בכללו לא היה ניחא לו קצת והוא היה מלווה את האורחים כפעם בפעם בהנאה יתירה ושוכחם מיד: אחרי כן היתה רוזה מרבה לדבר תמיד על כל אשר עלה על לבה: על עצמה, על מאניה, על אידה, על אביה, והיתה מדברת בחשק קודח ומתבלת את דבריה בצחוק שקט, ערוי קצת במסתורים, ומבטת אל איש-שיחה בחיבה בטוחה. חגור היה קם באותה שעה ומפשיל את ידיו לאחוריו אל תחת חוצני הפידיון ק' שלו, ומציע צעד אחר צעד על פני מִן־כִּי המרבדים הרכים, ונהנה מכל חריקת נעל, שהיתה נספגת בתוך האטון, ומסיח את דעתו מזה. כשהיתה רוזה פוסקת, היה מתחיל חגור מספר מילקוטו הוא, וכה היו משיחים וצוחקים ומזמרים חרש ולפעמים גם יוצאים לטייל קצת. לפרקים היתה באה החדרה גם מאניה, עלמה מלאה קצת, אשר פניה טהורים ועיניים לה קטנות ושחורות וחושדות-מלגלגות. היא היתה מניחה את ספרה הפתוח על השולחן לפניו ושמה את שתי ידיה מתחת סינורה השחור ויושבת על קצה הסופה ושותקת בציפייה של גאוה. השיחה היתה נמשכת הלאה, אלא שחגור היה ממשמש באותה שעה את קצה שפמו העפרורי ומקמט לפרקים את מצחו הגבוה. בימים הראשונים היתה מאניה יושבת לה ככה עת לא רבה ופורשת אל חדרה במרירות של גאוה נפגעה וחגור היה מטייל אחרי כן בחדר ומזמזם קטעי נגינות שונות ונושך בלי-משים את שפתו התחתונה; אולם קימעא קימעא התחילה הלה שוזה שם יותר ויותר ונשארת יושבת למולו ומעמידה פנים זדונים, ופניו הוא היו נעשים דומים באותה שעה לפניו של איש המתאמץ להשקיט את כאב שיניו הרוצע. בימים ההם וחגור כבר יודע, כי גם אידה וגם מאניה שתיהן תקפה אותן מין חולשת העצבים למיום שמתה עליהן האם; אלא שאידה הדלה בשל זה מבוא אל הגימנאזיום לזמן מה, כמצוות הרופא, ומאניה לא הסכימה בשום אופן להפסיק גם הפעם את הכנותיה להיפנס אל מחלקת הגימנאזיום החמישית, אשר לא פעם ולא שתיים ניגשה אליהן עוד בילדותה והיתה נאלצת לחדול מהן כפעם בפעם משום איזה דבר. ולפיכך יש שהיה חגור מתחיל מדבר בחברתה על הלימודים הצנומים, האוכלים את בשר הילדים עם הגדולים ומוצצים ליקם ולשדם בעודם ב"אביב ימי שחרותם"; אפס מאניה היתה בכל פעם מביטה עליו בתחילה בעיניים מורמות למחצה ומעט מעט היתה מכוננת לעומתו עוד יותר את פניה הזדונים, אשר גזרו את לבו ויעליבוהו, והיתה מנדנדת בשלווה, כביכול, את רגלה האחת על קצות אצבעותיה ומשתעלת לפרקים שיעול של כוונה, כאמרת: לא לי הדבר נוגע. ועם ההפסקה הראשונה היתה קמה ופורשת אל חדרה והשיחה היתה שבה לקדמותה.

אמנם התנהלה בימות החורף הזה עבודתו הספרותית של חגור בכבוד רבה; אבל היו סיבות שונות לזה. את ראשי הפרקים של שורת המאמרים הגדולה, אשר התחיל לכתוב בראשית ימי הסתיו, הוכרח להפסיק באמצע מפני מאמר הביקורת הגדול, אשר אמר לכתוב על אחד הסיפורים החדשים, שנתפרסם בראשית החורף ההוא. במאמרו זה אמר להראות באצבע, סוף סוף, על כל אותם הדברים, המעסיקים עתה את מיטב צעירי העם, והספרות עוברת עליהם בשתיקה; אולם האגודה הספרותית החביבה עליו, אשר מצבה היה רופף מאוד בימים ההם, והתלמיד החמישי, אשר הוכרח לקחת לו בחורף הזה נוסף על קיצבת שיעוריו משפבר, שללו ממנו כמעט את כל עיתותיו הפנויות, והוא הספיק רק לרשום רשימות שונות, פחות או יותר מפורטות, בנוגע לתוכנו של המאמר ולא יותר. מלבד זאת נוספו במחברותיו קטעים שונים מהרהורי לבו בימים האחרונים, אשר אמר לסדרם, בבוא מועד, לשורה שלימה של מסות ספרותיות, והללו היו מעסיקים אותו לפעמים תכופות מאוד.

ולמועד האביב בא הביתה אחי מִכְרוֹתיו, מנהל ספרים בבית מסחר אחד שבאחת מערי הנגב, לבלות אתן שבועות אחדים, וחגור היה נמצא יותר תדיר בבית ההוא, אשר נחה עליו עתה רוח אחרת קצת. התחילה מאניה עם פניה הזדונים-חוגגים להתראות בחדרים לעיתים יותר תכופות ולקחה חלק גם בשיחות, בפנותה בתחלת דיבורה רק אל אחיה, ואחרי כן, מעט מעט, היתה מעיזה להביט גם

בפני יתר המסובים. ואידה היתה באה גם היא והכר הצחור שלה בידה האחת וספרה הפתוח בידה השנית ושוכבת לה למחצה על הסופה. היו באים מכרים ומכרות לפרקים תכופים והיו יושבים ושותים תה ומספרים וצוחקים ומשליכים קליפות אגוזים איש אל פני רעהו והולכים להם. רוזה היתה תמיד מתאוננת אחרי לכתם, באותות של ליאות נחמדה על פניה הענוגים ובתנועותיה הנאצלות, כי היתה עליה בימים האחרונים חברתם של אלו למשא כבד ואין היא מוצאה לה דברים עמהם כפעם בפעם. באושרה, כי שמואל אחיה לץ הוא לכשירצה – וישועתה באה, לכל הפחות, ממקום זה.

ושמואל, בחור מקושט כבן עשרים וחמש, הדומה בגודלו ובפניו הדלים והסחוטים לנער בן שש עזרה, היה מסתכל באותה שעה במשקפיו, וידי הקטנות והרזות היו משפשות אותם במטפחתו הצחורה, והיה עונה אחריה בביטול ערוי קצת:

– משכילי העיר הנידחת!

ומאניה היתה מביטה עליו ומעקמת את שפתיה בביטחה יתירה וממלטה:

– משכילים!

אחרי כן היה שמואל מרכיב את משקפיו על חוטמו ומרכין קצת את ראשו למעלה ומזכיר בהנאה צוהלת את ההלצה החריפה, אשר “תקע” לה ל“אותה הצהובה” או ל“זו הגדולה”, ושואל אם הרגישו בעקימת “שופרה”, רוזה היתה מעירה את הערתה, ומאניה היתה נעשית יותר חופשית בדבריה, ושמואל היה נזכר בינתיים בהלצה אחרת ומפסיק אותה, והכול היו משחקים ומדברים ומתלוצצים ומשוררים מעט ומבלים את העת.

ולאחר השבועות התחילו הטיולים העליזים בחורשה הנהדרה עם הסירות הצוהלות על פני הנהר היפה והמדורות הפואטיים תחת כיפת שמי האטלס

הקודרת והפרעת הדומייה הרנייה ברחובות הנמות בחצות הלילה ולפני עלות השחר. נספח אליהם עוד צעיר אחד אורח, מי שהיה חברו של חגור בשכר הימים, ועתה בא לכאן למצוא לו הוראות רק למחייית ירחים אחדים. זה היה בחור עליוז ובעל עיניים קטנות ושחורות ומערכת שיער שחורה אַ לַה גִּוּל בראשו. הבחור הזה היה משורר להם שירי עם שונים, שהיו מביאים אותם לידי גיחוך, וקורא להם מונולוגים טיפוסיים של איפרים, כשהם באים להעיד אצל בית דין, ושל מגידים, כשהם מטיפים מעל הבימה בבתי כנסיות, ושל שיכורים, כשהם באים לקחת מאת “חִיקָה” יין בהקפה. אותה תקופת תמוז נחרתה עמוק עמוק בלבם של כל בני החבורה ותהי להם די למלאות בה גם ימים רבים וארוכים אחרי כן. ומשהתחילו, לאחרונה, קורים ארוכים ודקים זוחלים באוויר ועלים צהובים נושרים ומתפזרים בשדרות שבגנים, היה חגור רומס על העלים הנושרים בפראות של חדווה ובקדחת של אנרגיה פורצת, וקומתו היתה מזדקפת, וחזהו מתרחב ונבלט ופניו נייעורים. עוד שבוע, עוד שני שבועות, והשמים יתכסו קדרות, והרוחות תהיינה מייללות, והימים יהיו עגומים, והשמשות תהיינה מזדעזעות, ופחי הגגות יהיו מקשקשים – הידד! ומצב הרוח יהיה איתן, והמחשבה תהיה חופשית, והלב יהיה מְקִיר ומפכה, והעבודה תהיה חביבה וממלאה את הנפש ומרחיבה את הדעת... עוד שבוע, עוד שני שבועות, והלילות יהיו אפלים, ואורי הפנסים הבודדים רועדים, והגשמים מטפחים, והבצה עמוקה – ובחדר היפה והחביב יהיה חם, ויהיה אור, ויהיה נעים, והיציע העטופה קטיפה אדומה תהיה רכה ומרווחה, ופני העלמות הענוגים יהיו יפים, ועיניהן הרוחשות תהיינה מלאות זוהר ועדנה, ופטפוטה הטוב של רוזה יהיה קולח בפנינוק הלבב, וטענותיה הזדונות וזהירות של מאניה תהיינה משסעות אותו, ונפסקות באמצע, וחוזרות שוב ומתפרצות, ואידה הקטנה והחיוורה, אידה המביטה פלאים כל כך, אשר צמתה רכה ויפה כל כך, אידה זו לא תתרצה בשום אופן לשבת על ברכיו ולהניח את ראשה החביב על חזהו, עד אשר יתפשנה בקיפורותיה הרפות והחמימות, וידוע ידע, כי לא ילדה הוא תופש בקיפורותיה, והושיב יושיבנה בחוזקה. אז תיפגע ותירגע על כזה כרחל נאלמה, ושערותיה החביבות תהיינה חלקות כל כך ועשירות כל כך ומסורות לו ונשמעות לו לכל אשר יטן.

אחרי כן בא הסתיו, וחגור סר פעם אחת אל הביבליוטיקה, ואירע לידו סיפור אחד יפה מאוד, ולקח אותו בערב ובא אתו לשם ויקראהו באוזני העלמות עד תומו בלילה אחד. ולמוחרת בבוקר כבר הלכה אתו יחד רוזה אל הביבליוטיקה לבחור ב“עוד איזה דבר יפה”, שיהיה להם למקרא בלילה הבא. והשמים היו כבר קודרים, והרוחות היו מיללות, והבצה עמוקה, וטיפות הגשמים דוקרות ומטפחות ומרטיבות. בימים הראשונים היו קוראים רק שלושתם; אולם מעט מעט היתה גם אידה לאחת השומעות התדירות. היא היתה באה חיוורת, והפר הצחור בידה, והיתה יושבת חרש באחת הפינות ומשלבת את ידיה על חזה ומקשיבה דומם. מאניה היתה יושבת על קצה הסופה ונשענת בזרועה על אדן החלון, ורוזה היתה סרוחה על משענת הנדנדה ומפנה אותה בעצלותיים לעברים, ומעומק היציע האדומה היה קולח קולו הצלול של חגור וקורא להם בהטעמה ובמתנינות רוגשת מתוך הספר אשר בידו. יש שהיתה מאניה שואלת דבר בזהירות ובמאמרים מרוסקים, והוא היה מבאר לה ברכרוכית-לב כבושה ובהשתדלות יתירה, או שהיתה רוזה משגת דבר מה, והוא היה משיב בתחילה בותרנות קלילה וחיישנית קצת ואחרי כן בכובד-ראש ההולך הלך וגבור. וכשהיתה רוזה עומדת עת רבה על שלה, בלי דברים ברורים, רק בהחלטה בטוחה, הוא היה מתחיל חושב בפני עצמו, כי רוזה קוראה מדברי הספר את שְׁלָה, והיה בא לידי החלטה, כי היא הוגה מחשבות ולה יש רכוש נפש טמיר, המדבר מתוך גרונה, אותו רכוש הנפש, שישנו לכל האנשים אשר עברו גלים על ראשם. והיה זוכר פתאום את הצעיר העליוז ואת הלצותיה הארסיות של רוזה, והיה דבר-מה מתחיל קוסס את לבו, והוא היה חושב במרירות, כי בכלל הלא נשמת האשה מגילה סתומה לו לגמרי – ולא עוד, אלא שככה יהיה הדבר לעולמים ואין לזה תקנה; משום שיחוסיו אל הנשים הרי הם במהותם שגיאה אחת גדולה, שאין לה כל תקנה. והיה זוכר רגע

את שכנתו השמנה, אשר קיפורותיה השמנות נתקלות תמיד בשלו, מדי לכתה אתו שכם אל שכם, והיו מתחילים מרפרפים בלבבו ונגוזים, כצללי הינשופים בלילות ירח קפואים, צללי מחשבות ארעיות וניצני הרגשות שנעלבו מימי היות לו שיח ושיג עם רוזה ואפילו עם מאניה זו. והיה מסתכל בפני רוזה הטהורים והנאצלים ולא היה מוצא בהם לכאורה כלום, אלא שהיה בטוח משום מה, כי יש שעיניה מזכירות לו רגע אחד את החתול האפור אשר לו, הרובץ תמיד על הקומודה האדומה אשר בחדרו. והיה נדמה לו אפילו, כי דווקא דבר זה מהנה אותו מאוד. ורוזה היתה בינתיים פוסקת מהניד את הנדנדה, ועיניה היו מזהירות, ולחיה היו מוורידות משהו, וקולה היה נפעם ונרעד מהתרגשות של הנאת הרוח, והוא היה ניעור פתאום ומתחיל סותר, גם כן בלי דברים ברורים, את טענותיה של זו, המטושטשות, והיה מתרגש ושואל מרגע לרגע:

– התביני? התביניני?

וכשהיתה רוזה מתעקשה גם לאחר זה, היה מתחיל פונה כדיבורו אל מאניה, ומאניה היתה מתאמצת בתחילה להביט ישר אל פניו ולשמוע פשוט, כמו שהיתה שומעה עד עתה, ולא היתה יכולה, והיתה מורידה עיניה והיתה לה תיכף חרטה על זה, והיתה מעמידה פנים זדונים ומתחילה מביטה ישר כלפי פניו, ואז היה לבו שלו מתחיל מהסס בו, והיה מרגיש את עצמו פתאום נואל במאוד ונלעג במאוד, והיה מתחיל נתקל בדבריו ופונה אל רוזה שוב, וזו מפסיקתהו, וחוזר חלילה.

וכשהיה שב הביתה בשעה מאוחרת בלילה, היה עולה על מיטתו ושב אל מחשבותיו ואל הרגשותיו של היום שעבר ואל חלומותיו ותקוותיו לימים הבאים לקראתו, והיה מייחל לתקופת החורף הבאה, מוכן ומזומן לגשת אל העבודה הרבה, אשר אמנם מזלזל הוא בה מעט בימים האחרונים, ואולם שלא באשמתו, כי אם באשמת מאורעות אותם הימים. הנה יתם לו הקרח הזה, הוא ישפור לו דירה יותר הגונה, ויהיו לו תנאים יותר נוחים לעבודה, והכול יבוא על מקומו.

ככה עברה עליו תקופת הסתיו ההוא. וכשפורשה שכבת השלג הצחורה הראשונה על פני הרחוב הרחבה והחופשית, ושריקת עורבים עליזה נשמעה מעל לגגות הנמוכים שהלבינו, יצאה רוזה בבוקר אחד יחד עם חגזר, כשהיא עטופה בטלית גדולה של צמר, ועברה אתו את הרחוב לרוחבה, ובאה אתו אל החצר אשר מנגד. שם נבח לקראתם כלב גדול אסור בשלשלת, וחרקה חזירה שמנה מאצל עגלת-קיץ אחת צולעה, אשר היתה מוטלת בטבורה של החצר הלבנה, ויצאה לקראתם איפורה אחת גבוהה ושזופה, אשר שרווליה היו משולשלים וקצה סינורה, המבהיק מחמת זוהמה, תקוע באזורה ולשונה תועה ומפשפשת ומלקקת בין חניכי שיניה וגיהוקי קִיָּה הקשים מצלצלים ונודפים במליח ובבצלים שנתעכלו. רוזה קראה לה בשם אביה ודיברה אתה, והיא הביאה אותם אל “סִיִּטְלִיִּצָה” אחת מרווחה ונמוכה קצת, אשר רהיטים בה הרבה ופשוטים, ורצפה לה לבנה ונקייה, ופרחים בה הרבה, ומיטה גבוהה עומדת בפנינה ומגדל גדול של כרים וכסתות על אותה מיטה, וגנראלים הרבה על סוסים דוהרים מכסים את כתליה, ודיוקנות קודרים משחירים את זוויותיה, ועוד ביום ההוא קבע שם חגזר את דירתו. באותו ערב באה לשם רוזה עם ה“ילדות” וישבו מעט, ושיבחו את הדירה, והתלוצצו עם האיכרה הגברת, אשר סרה לשם גם היא, וצחקו הרבה להערתה, אשר העירה בהיותה כבר אצל הפתח ושבה והראתה באצבע על המגדל הגדול של הכרים והכסתות אשר על המיטה, לאמור:

– וכאן אפשר יהיה לישון...

אחרי כן לקחו את חגזר והלכו עמו הביתה וישבו שם עד הצות וקראו ודיברו ושרו וטיילו וביילו את הלילה.

למחרת היום ההוא עגמו פני השמים, והשלגים של אתמול נעשו דִּיִּסָה אפורה, והרוחות התהוללו בתריסים, ונפשו של חגזר היתה, כאילו נכנפה אל תוכה, והוא ישב בבוקר עת רבה על המיטה שלו ורגליו משולבות תחתיו ושמאלו תומכת את ראשו. אחרי כן קם והעמיד את צווארוננו של הפידז'אק שלו המרוכס וטייל לאט לאט בחדרו, כששמאלו אוזנת בכנפי צווארוננו שלא תיזחנה וימינו תומכת את שמאלו על חזהו. אחרי כן ישב על השולחן ולקח את העט וכיוון אותו כלפי הנייר וישב ככה עת רבה. אחרי כן התחיל מסלסל על פני הנייר החלק בזהירות אותיות יפות ועגולות, ופניו המרוכזים הלכו הלוך והתלהב, ונשימתו הסולדת הכלה הלוך ורעוד, ותנועותיו נעשו קודחות ונחפזות וקצת גרויות. במהירות של קדחת נמלאה שורה אחרי שורה ועמוד אחרי עמוד, וכל אותו יום לא מש כמעט ממקומו, עד אשר גמר פרק אחד גדול וחשוב במאמרו החדש. ואחרי אשר הציג כתם שחור במקום הנקודה והעביר תחת השורה האחרונה קו שחור, השליך את העט על השולחן באנחת רווחה, והרכין את ראשו לאחוריו, ותמכו בשתי כפיו, ששילב על פדחתו, ועצם את עיניו ויהי קופא ככה.

ובערב, בהיותו ממחר מבית אחד ממכיריו הביתה, לשוב אל עבודתו, כבר היה האוויר מזוקק וקצף חריף ושיירי שלג האפירו בפנינות הגגות, ופאתי שמים האדימו במרחק באודם קפוא וחוררוור, והוא הלך וצעד בצעדים איתנים על רגבי הרפש החזים שקפאו וזכר את מאניה הזדונה, שהיתה אתמול נוחה והתלוצצה בתוך כולם, וחשב על הדברים אשר כתב היום, ועל אותם אשר יכתוב בלילה, וליפב אותו החורף, הבא עם שלגיו הרחוקים ומרכבותיו המחליקות וגגותיו הנוצצים וערביו הצורחים, ונכנס אל רוזה ומצא אותה כשהיא מטפלת בהכנת הכוסות לתה והיה מחפך את כפיו בהנאה ובעט ברגלו בחוזקה וקרא בקול מצהלות רם:

– והנה גם חורף, רוזה!

את הטקסט לעיל הפיקו מתנדבי [פרויקט בניהודה באינטרנט](https://benyehuda.org/read/418). הוא זמין תמיד בכתובת הבאה:

<https://benyehuda.org/read/418>